

Standardy kwalifikacji zawodowych szkół kosmetycznych oraz zmiany planowane od września 2012

Qualification standards for vocational beauty schools and the changes planned for September 2012

Edukacja / nauka

WSTĘP

Włączenie Polski w proces integracji europejskiej ma wpływ na zmiany systemu kształcenia zawodowego. Jak pisał przed kilku laty B. Mrówka: „Poprawa jakości kształcenia zawodowego powinna następować również na drodze adaptacji treści i metod kształcenia zawodowego do standardów europejskich poprzez określenie wspólnego modelu kształcenia, polepszenie czytelności praktyk zawodowych, legislacyjnych, a w szczególności uporządkowanie spraw związanych z uprawnieniami do wykonywania zawodu w różnych krajach (...). Pozwoli to, z jednej strony, czerpiąc korzyści z ułatwień mobilności zawodowej w Europie w ramach adaptacji do zmian związanych z ewolucją jednolitego rynku pracy, a z drugiej strony – ułatwi wejście Polaków na europejski rynek pracy” [1].

W krajach wysoko rozwiniętych powoływane są specjalne instytucje, „których celem jest tworzenie standardów zawodowych. Przykładowo w USA jest to JCSEE – The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation, w Wielkiej Brytanii – NCVQ – National Council for Vocational Qualifications. Organizacje międzynarodowe to natomiast UNICE – The Union of Industrial and Employers Confederations of Europe, ETUC – European Trade Union Confederations oraz Międzynarodowa Organizacja Pracy” [2].

W Polsce przystąpiono do tworzenia standardów zawodowych w 1993 r., jednakże pierwszych osiem standardów pojawiło się w latach 1998–2000. Prace były kontynuowane w kolejnych latach w ramach projektów realizowanych

→ 154

STRESZCZENIE

Jednym z głównych problemów edukacji zawodowej jest dostosowanie kształcenia w systemie szkolnym do zmieniających się potrzeb rynku pracy. W artykule przedstawiono i zdefiniowano standardy kwalifikacji zawodowych, ich znaczenie w edukacji oraz model polskich standardów kwalifikacji zawodowych. Na tym tle ukazano standardy obowiązujące na kierunku kosmetyka oraz zmiany, jakie planowane są przez Ministerstwo Edukacji od 1 września 2012 r.

Słowa kluczowe: standardy kształcenia w kosmetyce, kwalifikacje zawodowe w kosmetyce, szkoła kosmetyczna, kosmetyk, technik usług kosmetycznych

ABSTRACT

One of the main problems of vocational education is the adaptation of the educational system to the changing requirements of the job market. The vocational qualification standards, their significance in education and the Polish model of vocational education standards, were presented and defined in the article. In this connection, the mandatory standards at the Faculty of Cosmetology and the changes anticipated by the Ministry of Education for September 1st, were presented.

Key words: educational standards in cosmetology, vocational qualifications in cosmetology, beauty school, cosmetologist (beauty therapist), beauty technician

Beata Mydłowska

Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Warszawie,
ul. Kaleńska 3, 04-367 Warszawa,
tel. +48 22 870 00 01,
e-mail: szkolakosmetyczna@neostrada.pl

otrzymano / received:
09.04.2012

poprawiono / corrected:
22.05.2012

zaakceptowano / accepted:
15.06.2012

153

w resorcie pracy [3]. Powstające standardy są umieszczone na specjalnym serwerze Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Aktualnie dostępnych jest na nim 253 standardów oraz 257 modułowych programów szkolenia zawodowego [4]. Ma to także wpływ na kształcenie w zawodzie kosmolog.

STANDARDY KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH

Standardy kwalifikacji zawodowych definiowane są jako „rodzaj normy opisującej kwalifikacje pracownicze, konieczne do wykonywania typowych zadań zawodowych, zgodnie z wymaganiami podstawowych stanowisk pracy w zawodzie” [5], a także jako „akceptowana przez przedstawicieli pracodawców, pracobiorców i innych kluczowych partnerów społecznych partycypujących w gospodarce i rynku pracy norma minimalnych wymagań kwalifikacyjnych, w układzie pięciu poziomów kwalifikacji, z podziałem na: kwalifikacje związane z typowymi stanowiskami pracy lub zadaniami zawodowymi, kwalifikacje ponadzawodowe, ogólnozawodowe, podstawowe i specjalistyczne dla zawodu opisujące zbiory niezbędnych umiejętności, wiadomości i cech psychofizycznych odpowiadających zadaniom zawodowym i kwalifikacjom wyodrębnionym w zawodzie i gwarantujących jakość wykonania zawodu” [6].

Znaczenie standardów zawodowych jest następujące [7]:

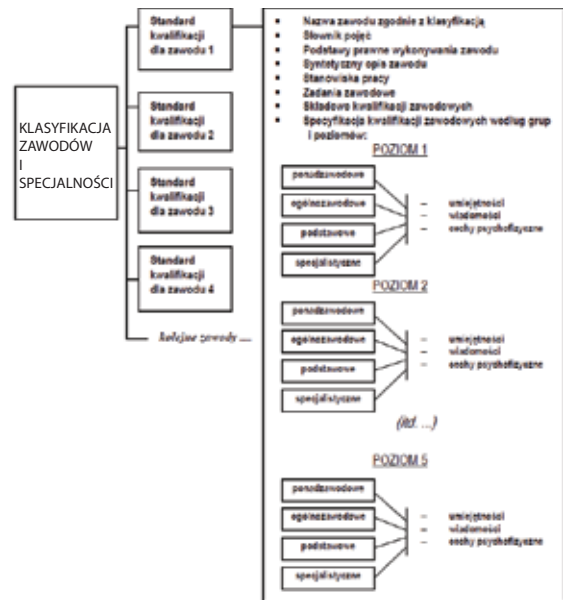
- pozwalają zapewnić jakość kształcenia i powiązać go z rynkiem pracy,
- są bazą do tworzenia standardów kształcenia, a w konsekwencji programów nauczania oraz standardów egzaminacyjnych,
- zapewniają przejrzystość kwalifikacji, co ułatwia zatrudnienie i umożliwia uznanie kwalifikacji zdobytych na różnych drogach (szkolnej, kursowej, poprzez doświadczenie itp.),
- stanowią podstawę informacyjną dla tworzenia Krajowych Ram Kwalifikacji i budowania systemu walidacji kompetencji,
- warunkują porównywalność świadectw i dyplomów, co ułatwia m.in. mobilność zatrudnienia także w skali międzynarodowej,
- mogą być wykorzystywane do tworzenia opisów pracy, jej wartościowania, selekcji i rekrutacji, ocen pracowniczych, planowania rozwoju zawodowego, doradztwa zawodowego.

Wypracowanie standardów zawodowych to konieczność wynikająca z jednej strony z wymogów gospodarki opartej na wiedzy, z drugiej zaś z procesu integracji europejskiej, wymagającej mechanizmu sprawdzania i weryfikowania kwalifikacji zawodowych na poziomie wspólnotowym, w celu wzajemnego uznawania przez poszczególne państwa członkowskie kwalifikacji zawodowych swoich obywateli. Wspomnieć w tym kontekście należy, iż docelowo mają powstać tzw. Europejskie Ramy Kwalifikacji, pomocne przy porównywaniu krajowych struktur kwalifikacji zawodowych [3].

Standardy kwalifikacji zawodowych tworzą „niezależny od poszczególnych placówek edukacyjnych i instytucji rynku pracy, system sprawdzania umiejętności, wiadomości i cech psychofizycznych, określanych jako kwalifikacje zawodowe” [8].

Można więc przyjąć, iż bezpośrednią przesłanką skonstruowania standardu kwalifikacji dla danego zawodu jest

jego obecność w Klasyfikacji zawodów i specjalności. Następnie dokonuje się jego charakterystyki ściśle według przyjętych założeń co do jego struktury i przyporządkowuje grupy kwalifikacji do zdefiniowanych pięciu poziomów kształcenia. Do każdego z tych poziomów przyporządkowany jest określony zbiór wymagań w zakresie wiedzy, umiejętności i cech psychofizycznych, który z jednej strony jest informacją o charakterze potrzeb zgłaszanych przez rynek pracy, z drugiej zaś swoistą dyrektywą dla placówek edukacyjnych prowadzących szkolenie w ramach danego zawodu. Aby działania systemu edukacyjnego były spójne z sytuacją na rynku pracy, należy stosować się w ramach programów kształcenia do każdego z wymienionych poziomów. Modelowo strukturę standardu kwalifikacji zawodowych przedstawia rysunek 1.

Rys. 1 Model polskich standardów kwalifikacji zawodowych

Źródło: [5]

Krajowe standardy kwalifikacji zawodowych są przygotowane dla zawodów i specjalności ujętych w Klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. Najnowsza ich wersja pochodzi z 2011 r. [9]. Zakłada się, że wprowadzenie europejskich ram kwalifikacji zapewni większy transfer oraz wzrost jakości kształcenia.

CHARAKTERYSTYKA ZAWODU KOSMETOLOGA

Kosmologia to dziedzina wiedzy, która wywodzi się z obszaru nauk medycznych. Jest powiązana z kierunkiem farmacja (efekty kształcenia – wiedza z zakresu chemii, fizyki, biologii oraz wiedza o składzie i zastosowaniu upiększających surowców naturalnych i syntetycznych, a także ocena jakości preparatu czy kosmetyku). Z kierunkiem lekarskim powiązana jest w zakresie znajomości budowy i funkcjonowania ciała ludzkiego, wiedzy na temat schorzeń uniemożliwiających wykonywanie niektórych zabiegów kosmetycznych i wymagających konsultacji z dermatologiem. Kosmolog jest przygotowany do prowadzenia profilaktyki chorób skóry i przedwczesnego pojawiania się zewnętrznych oznak starzenia, do pielęgnacji skóry zmienionej chorobowo oraz współpracy z personelem medycznym: dermatologiem, aler-

gologiem, chirurgiem plastycznym. Kosmetolog posiada także określone umiejętności praktyczne dotyczące poprawy ogólnego stanu fizjologicznego organizmu. Studia na kierunku kosmetyka należą do grupy studiów konsekwentnych [10].

EFEKTY KSZTAŁCENIA NA KIERUNKU KOSMETOLOGIA

SZKOŁY WYŻSZE

Zmiany wynikające z szeroko zmieniającego się otoczenia (gospodarka, technologie) skłaniają do tego, aby absolwenci byli przygotowani bardziej do pracy w konkretnym zawodzie. Skutkiem tych zmian jest rozwój szkolnictwa zawodowego, który jest zbieżny z tendencjami obserwowanymi w krajach Unii Europejskiej, dotyczącymi uczenia się przez całe życie [11]. Wiąże się to także z przystosowaniem efektów uczenia się z poszczególnymi, konkretnymi poziomami kwalifikacji.

Efekty kształcenia można zdefiniować jako to, co student powinien wiedzieć, rozumieć oraz umieć zademonstrować po ukończeniu procesu uczenia się [12]. „Zgodnie ze strukturą kwalifikacji, w procesie edukacji nacisk kładzie się na efekty kształcenia, a nie na warunki i sposoby kształcenia. Mniej istotnym będzie, w jaki sposób student osiągnął zaplanowane efekty kształcenia, najważniejsze to, czy je osiągnął” [14]. Efekty kształcenia dla kierunku kosmetyka podzielone są na trzy kategorie: wiedza, umiejętności i kompetencje.

W związku z faktem, że kosmetyka kwalifikuje się do obszaru studiów przyrodniczych, absolwent powinien posiadać wiedzę m.in. z zakresu:

- budowy i funkcjonowania organizmu człowieka,
- podstaw fizykochemicznych i biologicznych,
- metod oceny stanu zdrowia,
- oceny wybranych zaburzeń i zmian chorobowych,
- zasad promocji zdrowia i zdrowego trybu życia,
- zasad bezpieczeństwa i higieny pracy,
- podstawowych technik i narzędzi stosowanych w zabiegach kosmetycznych,
- mechanizmów działania oraz skutków ubocznych zabiegów kosmetycznych,
- terminologii oraz zagadnień związanych z kosmetyką, kosmetykami i sposobami ich aplikacji,
- surowców kosmetycznych, form i rodzajów produktów kosmetycznych, składu i sposobu wytwarzania kosmetyków,
- metod oceny jakości i działania kosmetyków,
- uwarunkowań działalności zawodowej w kosmetyce pod względem prawnym, organizacyjnym i etycznym.

Następną kategorią są umiejętności, a wśród nich m.in.:

- umiejętność komunikacji z klientami gabinetów kosmetycznych oraz specjalistami z innych dziedzin naukowych w zakresie problemów związanych z kosmetyką,
- podejmowanie działań diagnostycznych, profilaktycznych oraz pielęgnacyjnych,
- umiejętności techniczne i manualne, związane z wykonywaniem zabiegów kosmetycznych,
- stosowanie właściwych dla gabinetu kosmetycznego technik, narzędzi oraz aparatury,
- realizowanie zaplanowanych zabiegów kosmetycznych,

- prowadzenie dokumentacji klientów gabinetu kosmetycznego oraz wykonanych zabiegów,
- projektowanie kosmetyku pod określone potrzeby (dobieranie surowców, optymalizowanie składu, sposób wytwarzania, forma aplikacji),
- przygotowanie pisemnego raportu wyników własnych,
- umiejętności językowe na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.

Na końcu kompetencje, które student zdobywa po ukończeniu studiów, czyli np.:

- umiejętność pracy w grupie,
- zachowywanie się w sposób profesjonalny, okazywanie szacunku i troski klientom gabinetu kosmetycznego,
- odpowiednia organizacja działań w procesie realizacji określonego zadania,
- rozumienie potrzeby podnoszenia kompetencji zawodowych oraz uczenia się przez całe życie,
- świadomość własnych ograniczeń,
- umiejętność rozwiązywania problemów związanych ze swoim zawodem,
- przestrzeganie zasad etyki zawodowej,
- myślenie i działanie w sposób przedsiębiorczy.

SZKOŁY POLICEALNE

Zmiany, jakie nastąpiły po reformie, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach, dotyczą także efektów kształcenia w szkołach policealnych. Dzięki opisom kwalifikacji wyodrębniono efekty kształcenia dla zawodu technik usług kosmetycznych. Wyróżniono również dwie kwalifikacje:

1. Wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych twarzy (K1).
2. Wykonywania zabiegów kosmetycznych ciała, dłoni i stóp (K2).

Egzamin potwierdzający kwalifikację K1 odbywa się pod koniec pierwszego roku, a kwalifikację K2 – pod koniec drugiego. Przedmioty w kształceniu zawodowym praktycznym podzielono na:

1. Działalność gospodarczą i usługową w salonie kosmetycznym (BHP, podstawy działalności gospodarczej, psychologia, technologia informacyjna).
2. Język obcy w kosmetyce.
3. Podstawy anatomiczno-dermatologiczne w kosmetyce (anatomia, dermatologia, podstawy żywienia, chemia, fizykoterapia).
4. Kosmetykę pielęgnacyjną i upiększającą twarzy, szyi i dekolty (kosmetyka, wizaż).
5. Kosmetykę pielęgnacyjną i upiększającą dłoni, stóp i ciała (kosmetyka).

Z kolei przedmioty w kształceniu zawodowym podzielono na:

1. Zabiegi pielęgnacyjne twarzy, szyi i dekolty.
2. Zabiegi pielęgnacyjne dłoni, stóp i ciała.
3. Zabiegi fizykalne.
4. Zabiegi pielęgnacji oka.
5. Laboratorium chemiczne.

Niektóre umiejętności nabyte w efekcie procesu kształcenia to:

- udzielanie pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach przy pracy oraz stanach zagrożenia zdrowia i życia,
- dobieranie metod i środków dezynfekcji i sterylizacji narzędzi,

- przestrzeganie zasad BHP,
- określanie skutków oddziaływania czynników szkodliwych na organizmy,
- stosowanie przepisów prawa pracy, przepisów prowadzenia działalności gospodarczej,
- planowanie i podejmowanie działania marketingowego,
- korzystanie z obcojęzycznych źródeł informacji,
- posiadanie umiejętności komunikacji w środowisku pracy w języku obcym,
- przeprowadzanie wywiadu z klientem,
- umiejętność współpracy w zespole,
- określanie budowy anatomicznej i fizjologicznej skóry,
- rozpoznawanie rodzaju skóry,
- diagnoza stanu skóry,
- dobieranie metody i techniki wykonywanych zabiegów kosmetycznych,
- znajomość aparatury i narzędzi gabinetu kosmetycznego oraz umiejętność ich używania,
- określanie przeciwwskazań do wykonywania zabiegów,
- rozpoznawanie zmian na skórze,
- przestrzeganie zasad profilaktyki,
- stosowanie programów komputerowych wspomagających wykonywanie zawodu,
- określanie wpływu odżywiania człowieka na skórę,
- rozpoznawanie surowców kosmetycznych,
- określanie zastosowania związków chemicznych w preparatach,
- określanie działania czynników fizykalnych na organizm człowieka, uwzględniając wskazania i przeciwwskazania do ich stosowania,
- sporządzanie preparatów kosmetycznych zgodnie z procedurą.

tworzą nowe efekty kształcenia, umożliwiające wyrównanie poziomu kształcenia w krajach Unii Europejskiej.

Tabela 1 Porównanie kształcenia zawodowego na kierunku kosmologia

Typ szkoły	Czas trwania	Tytuły zawodowe, świadectwa oraz uzyskane kwalifikacje
Studia zawodowe II stopnia Kosmologia	2 lata	Tytuł magistra kosmologii
Studia zawodowe I stopnia Kosmologia	3 lata	Tytuł licencjata kosmologii
Szkoła policealna	2 lata - 850 h – szkoła dzienna - 680 h – szkoła zaoczna	Świadectwo ukończenia szkoły Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe i uzyskanie tytułu technika usług kosmetycznych
Kwalifikacyjne kursy zawodowe	około 850 godzin	Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe: - pierwszy egzamin po pierwszym etapie nauki potwierdzający jedynie I kwalifikację, - drugi egzamin po drugim etapie nauki potwierdzający II kwalifikację, - po zdaniu obu kwalifikacji uzyskuje się tytuł technika usług kosmetycznych (tylko osoba posiadająca wykształcenie średnie)

KWALIFIKACYJNE KURSY ZAWODOWE

Od 1 września 2012 r. MEN wprowadza kwalifikacyjne kursy zawodowe. Odbywać je można w szkołach policealnych dla dorosłych, centrach kształcenia zawodowego i ustawicznego. Kursy podzielone są na dwa etapy. Każdy z nich kończy się egzaminem potwierdzającym kwalifikacje zawodowe. Po zdaniu dwóch kwalifikacji, uzyskuje się tytuł technika usług kosmetycznych (tylko osoby mające wykształcenie średnie).

Kursy prowadzone są według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia w zawodzie kosmolog, w zakresie jednej kwalifikacji. Minimalna liczba godzin kształcenia na tym kursie jest równa minimalnej liczbie godzin kształcenia zawodowego określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodzie dla danej kwalifikacji [14].

ZAKOŃCZENIE

Edukacja zawodowa ma szczególnie duży wpływ na politykę zatrudnienia, zwłaszcza na mobilność zawodową. Istotniejszych efektów ich funkcjonowania należy się spodziewać wówczas, gdy zostaną zweryfikowane przez pracodawców. Zmiany mają na celu pomóc absolwentom w znalezieniu pracy bądź w przekwalifikowaniu się i zmianie zawodu, zgodnie z oczekiwaniami pracodawców. Dlatego istotną rolę odgrywają kwalifikacje zawodowe, które

LITERATURA

1. M. Mrówka: *Kształcenie ustawiczne a doskonalenie umiejętności profesjonalnych*, Studia Europejskie, 3, 1999, 113–114.
2. M. Bogaj: *Problemy standaryzacji w edukacji*, wyd. IBN, Warszawa 2003.
3. H. Bednarczyk, I. Woźniak: *W drodze do krajowych standardów kwalifikacji zawodowych* [w:] *Krajowe standardy kwalifikacji zawodowych dla rynku pracy*, 3, 2006.
4. www.standaryzacja.szkolenia.praca.gov.pl
5. www.kwalifikacje.praca.gov.pl/stadardy_wprowadzenie.action
6. Słownik pojęć dla bazy standardów, http://kwalifikacje.praca.gov.pl/standardy_sownik!browse
7. www.kwalifikacje.praca.gov.pl/stadardy_wprowadzenie.action
8. M. Hunin, U. Jeruszka, Z. Kramek: *Krajowe standardy kwalifikacji zawodowych – analiza wykorzystania i identyfikacja potrzeb*, [w:] *Krajowe standardy kwalifikacji zawodowych – analiza wykorzystania i identyfikacja potrzeb*, 2, 2007.
9. Dz. U. z dnia 3 stycznia 2012, poz. 7.
10. *Wzorcowe efekty kształcenia na kierunku Kosmologia studia I stopnia* – Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Warszawie.
11. *Biała księga. Nauczanie i uczenie się. Na drodze do uczącego się społeczeństwa*, WSP TWP, Warszawa 1997.
12. *Wprowadzenie do projektu Tuning Educational Structures in Europe – Harmonizacja struktur kształcenia w Europie. Wkład Uczelni w Proces Boloński*, Fundacja Rozwoju Systemy Edukacji 2008.
13. J. Świada: *Doskonalenie jakości edukacji w szkołach wyższych – orientacja na efekty kształcenia* [w:] A. Cudowska (red.): *Kierunki rozwoju edukacji w zmieniającej się przestrzeni społecznej*, Białystok 2011.
14. www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=2718&Itemid=354